

9. søndag efter trinitatis

18-08-2019

Dette hellige evangelium skriver evangelisten

Lukas: Jesus sagde også til disciplene: »Der var en rig mand, som havde en godsforvalter; om ham fik han underhånden at vide, at han ødslede hans ejendom bort. Så tilkaldte han forvalteren og spurgte: Hvad er det, jeg hører om dig? Aflæg regnskab for din forvaltning, for du kan ikke længere være forvalter. Men forvalteren spurgte sig selv: Hvad skal jeg gøre, nu da min herre tager min stilling fra mig? Grave har jeg ikke kræfter til, tigge skammer jeg mig ved. Nu ved jeg, hvad jeg vil gøre, for at folk skal tage imod mig i deres huse, når jeg bliver sat fra bestillingen. Han kaldte så sin herres skyldnere til sig én for én og spurgte den første: Hvor meget skylder du min herre? Hundrede ankre olie, svarede han. Forvalteren sagde: Her er dit gældsbevis, sæt dig straks ned og skriv halvtreds! Derefter spurgte han en anden: Og du, hvor meget skylder du? Hundrede tønder hvede, svarede han. Til ham sagde forvalteren: Her er dit gældsbevis, skriv firs!« Og Herren roste den uærlige forvalter, fordi han havde handlet klogt. For denne verdens børn handler langt klogere over for deres egne, end lysets børn gør. »Jeg siger jer: Skaf jer venner ved hjælp af

den uærlige mammon, for at de, når den slipper op, kan tage imod jer i de evige boliger.«

[Lukasevangeliet 16,1-9](#)

Prædiken

65-årige Britta Nielsen er, som bekendt, tiltalt groft bedrageri og for at have stjålet 117 millioner kroner fra offentlige kasser. Hun sidder lige nu varetægtsfængslet og skal for retten til oktober. Det minder om Shu-bi-duas gamle sang om Madsen, Madsen, der stjal af kassen.

Men hvad nu, hvis jeg gav jer det råd: Gør som Britta Nielsen og som Madsen, der stjal af kassen?! :-)

Men er det ikke præcis hvad Jesus gør i den bibeltekst vi lige har hørt? En forvalter, der var blevet betroet en andens midler begik bedrageri til egen fornøjelse; og da det blev opdaget, ja så begik han endnu mere bedrageri for at sikre sig fremadrettet. Og Jesus holder ham frem som en der handlede klogt, et forbillede for Jesu egne følgere, hans disciple. Og hans morale er: Skaf jer venner ved hjælp af den uærlige mammon, for at de, når den slipper op, kan tage imod jer i de

evige boliger. Vi skal se på, hvordan det hænger sammen, og hvad det kan betyde.

Men det handler i hvert fald om *penge*. Mammon som det hed i teksten er bare et andet ord for penge. Og der er det lidt foruroligende ved Jesus, at når han taler om penge og rigdom, så taler han om penge og rigdom :-). Og det Jesus har at sige om penge og rigdom er ikke særligt bekvemt for os, der lever i den rige del af verden, og måske også efter danske forhold er, om ikke rige, så i hvert fald heller ikke fattige.

Jesus taler om, hvordan vi skal bruge vores penge på en klog måde.

I min familie har den nedarvede økonomisk klogskab handlet om at være nøjsom, spare op og ikke at skyldte nogen noget. Ovenpå finanskrisen i 2008 blev vi alle sammen stærkt opmuntret til at øge vores forbrug, købe nyt, købe mere, for at få de økonomiske hjul i gang igen – sagde økonomerne og politikerne gentog hvad økonomerne sagde. Nøjsomhed var landsforræderi :-)

Så, hvad er økonomisk klogskab?

Mit bud på økonomisk klogskab er for det første, at se på penge og rigdom som et redskab, et middel og aldrig som et mål i sig selv.

Økonomisk klogskab kan være, at bruge pengene klogt som et redskab til at opnå gode mål på den lange bane, f.eks. at kunne sørge for sin familie, ikke at ligge andre til last, men at kunne gøre godt mod andre, at kunne fremme anliggender, som er vigtige for os.

Økonomisk klogskab kan også være at bruge pengene som et redskab i overensstemmelse med sunde værdier – værdier om ærlighed, om retfærdighed, om gavmildhed.

Og måske har I andre bud på økonomisk klogskab.

Der er også en forskel på, om vi taler om det, som er mit, som jeg ejer, og det som er blevet betroet mig, f.eks. i kraft af mit arbejde. De penge som er mine kan jeg bruge i overensstemmelse med mine værdier og for at fremme mine mål. De penge jeg er blevet betroet skal jeg bruge i overensstemmelse med de værdier og mål, som dem, der har betroet mig midlerne, har.

Og sagen er den, at alt hvad vi er og ejer og har er ikke vores ejendom; alt hvad vi er og ejer og har er vi blevet betroet af Gud. Det betyder ikke, at det ikke er helt ok med personlig ejendomsret; men det som er min ejendom, som jeg kan disponere over, det er det, som Gud har betroet mig med henblik på det fælles bedste.

Alt det jeg er og ejer og har er noget, som Gud har betroet mig. Derfor er økonomisk klogskab, at investere og bruge det hele i overensstemmelse med Guds mål og værdier. Og det er netop, hvad bibelteksten handler om.

Lad os se nærmere på teksten.

For at forstå teksten, er der nogle få almindelige misforståelser, vi skal have styr på:

Den historie Jesus fortæller bliver tit kaldt: Lignelsen om den uærlige godsforvalter. Men der er hverken nogen lignelse eller noget gods :-)

En ”lignelse” er jo en sammenligning: Med Guds Rige er det ligesom med en mand, der sådan og sådan, begynder Jesu lignelser tit. Men her er ikke noget, der sammenlignes. Den rige mand er ikke Gud, forvalteren er ikke os osv. Historien er en

eksempelfortælling, en illustration, som skal give et eksempel på, hvad økonomisk klogskab er under bestemte forudsætninger.

Der står faktisk ikke noget i den originale græske bibeltekst om et gods. Det græske ord, som er oversat med ”godsforvalter” er ”oikonomos”, altså lige som i vores ”økonomi” som egentlig betyder: regler for en husholdning. Der er altså en rig mand, og så en mand, som er ansat til at forvalte hans økonomi, hans penge og ejendom.

Ved historiens slutning står der: Og Herren roste den uærlige forvalter, fordi han havde handlet klogt. Men hvem er det som roser forvalteren – er det Jesus eller er det den rige mand i fortællingen? Det fremgår ikke af den græske originaltekst. Som teksten står i vores tekst fra den autoriserede oversættelse, så er det Jesus der roser ham; men i den tidligere oversættelser, og i mange andre oversættelser til dansk og engelsk, så er det faktisk den rige mand, som roser sin fyrede forvalter. Teksten giver mulighed for at forstå det på begge måder, men det giver bedst mening at forstå det sådan, at fortællingen slutter med at forvalteren roser sin fyrede forvalter, som har bedraget ham.

Så er der en sidste ting, vi skal have fat på, for at forstå, hvad det er Jesus vil med sin historie. Jesus taler om to forskellige kulturer, riger eller epoker: Der er ”denne verdens børn”, egentlig står der: ”denne tidsalders børn” – det er dem, som ikke tror på Gud, eller som ikke er optagede af, hvad der er Guds vilje; dem for hvem Jesus ikke betyder noget særligt. Det er den ene epoke eller kultur. Og så er der ”lysets børn”; det er dem, som tror på Gud, som ønsker at følge Guds vilje, og som gerne vil tro på Jesus. Det er jo ikke, fordi vi, der tror på Jesus, ikke kan genkende træk fra den uærlig forvalter fra os selv, og trangen til at sikre sig selv. Men vi har et ønske om at leve som lysets børn efter Guds vilje, fordi det er det rige, den kultur vi er immigreret til og nu hører hjemme i. Pointen for Jesus er, at denne tidsalders mennesker, handler økonomisk klogt i forhold til deres egne og deres kulturs mål og værdier. Og Jesus skoser dem, som tror på Gud og på ham, for ikke at være lige så kloge i forhold til *deres* og *deres kulturs* mål og værdier.

Jesus fortæller altså et tænkt, fiktivt eksempel på, hvordan økonomisk klogskab kan se ud i én sammenhæng: Denne verden, denne tidsalder – noget som tilhørerne kan genkende og følge. Og han bruger

det til at sige: På samme skal I være økonomisk kloge i jeres egen sammenhæng, i Guds Rige.

Lad os så prøve at se lidt nærmere på historien:

En forvalter har bedraget sin arbejdsgiver og begået underslæb. Det kommer for en dag, og arbejdsgiveren kræver ham til regnskab og fyrer ham. Forvalteren udtænker en smart måde at redde sit skind på. Han har stadig myndighed over gældsbeviser og regnskabsbøger. Det udnytter han til at eftergive debitorernes gæld til den rige mand. På den måde skaffer han sig venner og medskyldige, som han kan trække på, når han om lidt står uden indtægt. Den rige mand får også nys om dette, men anerkender det dygtige bedrag.

Den rige mand kunne meget vel selv have gjort noget lignende. For Jesu første tilhørere var den rige mand ikke helten, snarere tvært imod; de er sikkert selv blevet udnyttet af de rige; og hvordan er han mon kommet til sin rigdom, sikkert ikke på helt ærlige vilkår; og selve det at lade andre skylde sig så store summer, og måske kræve renter, var ikke god skik og moral på den tid. Så den uærlige forvalter er måske

nærmest en Robin hood i fortællingen: Han tager fra den rige og giver til de fattige, men også til sig selv.

Jesus konkluderer: Denne verdens børn handler langt klogere over for deres egne, end lysets børn gør.

Den uærlige forvalter havde handlet klogt i forhold til hans kulturs mål og værdier. I en verden af snyd og bedrag og udnyttelse var det en smart måde at nå sit mål om ikke at skulle slide eller tigge sig gennem resten af livet. Forvalteren forstod at spille det økonomiske spil.

Men hvad så med ”lysets børn”; de som ønsker at følge Guds vilje, dem som vil tro på Jesus og følge i hans fodspor; forstår de, forstår vi at spille det økonomiske spil på vores præmisser – på Guds Rigets præmisser? Det er Jesus ikke helt så sikker på.

Derfor belærer han sine følgere om økonomisk klogskab efter Guds rigets mål og værdier: »Jeg siger jer: Skaf jer venner ved hjælp af den uærlige mammon, for at de, når den slipper op, kan tage imod jer i de evige boliger.« (Gentag).

Hvad skal det mon betyde?

Det lyder ikke særligt tiltagende at skaffe sig venner ved hjælp af penge, at købe sig venner. Hvad er meningen? Jeg tror det er fortællingen om forvalteren, som glider over i Jesu morale; han skaffede sig venner, der ville tage imod ham, når han stod uden penge.

Lad os tage sætningen bagfra:

”De evige boliger”; egentlig, det evige telt, eller det evige tabernakel; det er en metafor, et billede på det evige liv på den nyskabte jord – altså ikke huse oppe i skyerne, men en nyskabt jord, hvor vi skal leve for evigt sammen med Gud, uden ondskab eller nød. Det sker når Jesus en dag kommer igen og holder dom. Til den tid er der ikke længere brug for penge – de slipper op, det er slut med dem – der er ikke brug for penge til at holde styr på hvad der tilhører hvem; for kærligheden vil råde og ressourcerne vil være ubegrænsede.

”De kan tage imod jer” – det vil sige: Både vi, og de venner vi har skaffet os, har del i det evige liv, har levet i tro på Jesus og er blevet frelst for evigt.

Uærlig mammon: Andre bruger pengene på uærlig vis; og vi i den rige verden, er også selv kommet til vores velfærd og rigdom på uretfærdig vis, fordi vi nyder godt af, at mennesker andre steder i verden lever langt under vores levestandard. Der er altså altid

noget uærligt omkring penge – men derfor kan vi alligevel godt bruge dem til noget godt.

”Skaf jer venner”. Da Jesus første gang inviterede Peter og de andre til at blive hans disciple, talte han om at disse fiskere nu skulle ”fange mennesker”, her taler Jesus om at ”skaffe sig venner” ved hjælp af penge. Jeg tror begge dele er billeder på, den mission Jesus gave til alle kristne: At gøre andre til Jesu disciple. Men at fange mennesker og at skaffe sig venner ved hjælp af penge – begge dele lyder problematisk, som om det handler om at tvinge eller manipulere med andre. Men det var ikke sådan Jesus selv gjorde når han mødte mennesker; han forsøgte aldrig at tvinge eller manipulere med andre; tvært imod: Han stillede dem altid fri til at vælge at have med ham at gøre, eller ikke at have med ham at gøre. ”Skaf jer venner” – hvad kan det så sige om at bruge sine penge klogt som lysets børn?

Guds mål er at nyskabe himmel og jord, at gøre alt godt igen, og at alle som vil tage imod det, skal få del i det evige liv på den forvandlede, nyskabte jord. Og Guds grundværdi er kærlighed: Ikke at tvinge eller manipulere, men at elske og invitere mennesker til at tage imod.

Vi er blevet betroet liv, penge, kræfter ressourcer. Dem skal vi bruge til at fremme Guds mål i overensstemmelse med Guds værdier.

Hvis vi vil handle klogt med vores penge, skal vi bruge dem sådan at flere kan opleve og se og høre, at Gud elsker dem, sådan at de kan vælge at tage imod, at begynde at tro på Jesus.

Jesus vil have, at vi skal være lige så smarte, lige så kløgtige, ligeså ihærdige som dem der stræber efter at hytte deres eget skind, at blive velstående, at have råd til det ene eller det andet, at sikre sig økonomisk; vi skal være lige så smarte, kløgtige og ihærdige med at bruge vores penge på at flere kan møde Guds Rige.

Det vi kan tage med os fra bibelteksten i dag er altså, at alt hvad vi er og ejer og har er betroet os af Gud for at vi skal bruge det til at fremme Guds mål i overensstemmelse med Guds værdier. Det er ikke en sur og livsfornægtende pligt; tvært imod, er det netop fordi vi er tilgivet af Gud, sat fri fra vores selvoptagethed, fordi vi stoler på Gud og beder ham om det daglige brød, og fordi vi har et håb om et evigt liv med ubegrænsede ressourcer: Derfor er vi fri til at bruge vores penge klogt til det fælles bedste og til

evigt liv for flere. Bedre kan vi ikke investere eller bruge dem.

Lad os bruge vores penge klogt!

Amen.